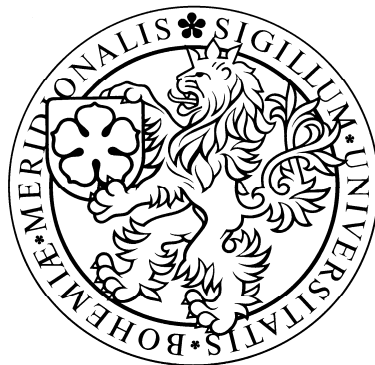

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Sociální práce s příslušníky neformálních subkultur – sprejeři v Českých Budějovicích

Bakalářská práce

Autor: Klára Jersáková

Vedoucí práce: Mgr. Hana Francová

2008

ABSTRACT

Graffiti is often discussed and medialised phenomenon at present days.

A sprayer is usually presented as a young member of graffiti subculture who realises his need of adrenalin in this way and quite often connected to other pathological phenomena such as delinquency or drug use.

In the work I focus on explaining the meaning of “subculture“and its origin and function. I also try to understand and deepen knowledge of graffiti from art and pathological aspects. Motivation of graffiti production forms the basis of the work.

The aim of the work is to describe and map out the sprayer subculture in České Budějovice in the framework of preventive and repressive measures.

A qualitative methods of structured interview and observation are used in the research. It is completed with a secondary data analysis based on literature. The aimed group consists of sprayers in České Budějovice and they are chosen through the snowball technique. The complementary group consists of professionals who are in contact with sprayers. The hypotheses, due to the qualitative research, were stated on the results. The conclusion is that the basic motivation of graffiti production is the need of self-expression and self-determination. The fact that the group provides these people with confidence and friendly relations plays an enormous role. Social pathology is not necessarily connected with graffiti.

To understand motivation and experience of the sprayers is a cornerstone of the work. It could help better understanding between sprayers and repressive bodies. A man should know at least a bit about the facts before he presents his mostly negative verdicts.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sociální práce s příslušníky neformálních subkultur – sprejeři v Českých Budějovicích“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Haně Francové. Zároveň bych ráda poděkovala Mgr. Aleně Kajanové za trpělivé vedení, za nápady, podněty a přínosné konzultace. Dále bych chtěla poděkovat všem tvůrcům graffiti, kteří souhlasili s rozhovorem, poskytli mi své odpovědi, a tím přispěli k vypracování této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 SOUČASNÝ STAV	8
1.1 Subkultura.....	8
1.1.1 Definice subkultury.....	8
1.1.2 Původ a funkce subkultury	8
1.1.3 Vymezení graffiti jako subkultury	9
1.2 Graffiti.....	9
1.2.1 Definice graffiti	10
1.2.2 Definice sprejství.....	10
1.2.3 Sprejer - writer	10
1.2.4 Crew.....	10
1.2.5 Historie graffiti.....	11
1.2.6 Formy graffiti.....	12
1.2.6.1 Tag	13
1.2.6.2 Throw-up a bombing.....	14
1.2.6.3 Piece.....	14
1.2.6.4 Metro a vlaky	15
1.2.7 Graffiti jako umělecký styl.....	16
1.2.8 Graffiti jako patologický jev	16
1.3 Motivace k tvorbě graffiti.....	17
1.3.1 Vztah motivace a potřeb, Maslowova hierarchie potřeb.....	17
1.3.2 Potřeby syčené tvorbou graffiti.....	19
1.3.2.1 Potřeba seberealizace.....	19
1.3.2.2 Potřeba úcty.....	20
1.3.2.3 Potřeba náležitosti a lásky	22
1.4 Graffiti v řeči paragrafů	23
1.5 Sociální patologie v kontextu subkultury.....	24
1.5.1 Sociální patologie.....	24
2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY	25

2.1 Cíl práce	25
2.2 Hypotézy	25
3 METODIKA.....	26
3.1 Strategie výzkumu – kvalitativní výzkum	26
3.2 Výzkumný vzorek	26
3.3 Technika sběru dat.....	27
3.4 Scénář rozhovoru.....	27
4 VÝSLEDKY	28
4.1 Realizace výzkumu.....	28
4.2 Výsledky cílového souboru sprejerů.....	28
4.2.1 Obecné údaje	28
4.2.2 Graffiti a skupina (subkultura)	28
4.2.3 Informace o graffiti.....	31
4.2.4 Graffiti a motivace	31
4.2.5 Graffiti a legální plochy.....	32
4.2.6 Graffiti a životní styl.....	33
4.2.7 Graffiti a patologické jevy.....	34
4.2.8 Graffiti a rodina	37
4.2.9 Writeři a jejich zaměstnání	37
4.2.10 Graffiti a represe	37
4.3 Výsledky doplňkového souboru	38
4.3.1 Policie ČR.....	39
4.3.2 Probační a mediační služba.....	41
4.3.3 Magistrát města České Budějovice	41
4.3.4 Orgán sociálně právní ochrany dětí	42
5 INTERPRETACE DAT	43
6 ZÁVĚR	51
7 KLIČOVÁ SLOVA.....	53
8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	54
9 PŘÍLOHY.....	57

ÚVOD

Bakalářskou práci na téma sociální práce s příslušníky neformálních subkultur – sprejeři v Českých Budějovicích jsem si vybrala z několika důvodů.

V první řadě se domnívám, že graffiti je fenoménem dnešní doby. Jednak je poměrně viditelný, jednak na odstraňování graffiti jsou vynakládány vysoké finanční částky. Dále se jedná podle zákona č. 140/1961 Sb. o trestný čin. Graffiti je rozporuplný jev, neboť jej lze chápat jako umění i jako vandalství. V každém případě se jedná o projev psychologicky a sociologicky zasahující do postmoderní společnosti, vyjadřující určitý specifický postoj toho, kdo jej vytvořil a reakci toho, kdo jej hodnotí.

Dalším důvodem vybrání tohoto tématu je fakt, že i přes vysokou medializaci graffiti existuje jen několik odborných prací zabývajících se touto tematikou.

V neposlední řadě je to fascinace, která mě ke graffiti táhne. Graffiti dokáže dát městu šťávu a barvu. Z nevýrazných šedých objektů se stávají objekty, které vás upoutají na první pohled, nejen svou originalitou a výrazností, ale i životem, který z nich doslova dýchá.

Pomocí této práce jsem se pokusila poodkrýt a pochopit jednání samotného sprejera. Vysvětlit jeho motivaci a touhu k tvorbě graffiti, která se v určitém období může vyskytovat na nejvyšším schůdku žebříčku zájmů a aktivit mladého člověka. Pokusit se zjistit a objasnit důležitost crew (party), která se kolem člena subkultury graffiti pohybuje a do jisté míry ho i ovlivňuje. V této souvislosti bych ráda poukázala a následně i vyvrátila některé mýty tradující se o existenci patologických jevů v subkultuře graffiti. Zároveň bych ráda zachytila postoje a kroky, jenž jsou vedeny proti sprejerům ze strany represivních orgánů státních i samosprávních.

Smyslem této práce je získání poznatků přímo od sprejerů a jejich následné zpracování a interpretování. Snaha zúžit propast mezi veřejností a sprejery, za pomoci bližšího pohledu do epicentra subkultury. Poodhalení smýšlení sprejerů by mohlo být vodítkem ke zlepšení komunikace mezi nimi a represivními složkami, jež se sprejery každodenně přichází do kontaktu.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Subkultura

1.1.1 Definice subkultury

Obecně se tohoto pojmu používá pro nevědomě vytvořenou či spontánně vzniknuvší podmnožinu kultury. Může však též znamenat subkulturu, která vědomě pěstuje sama sebe. Má sklon se vůči svému okolí vymezovat a vyvíjet na ně tlak, v případě vědomé se i ostřeji vyhraňovat. Součástí toho bývá kladení důrazu na určitá specifika, která tvoří povahu a převažující trend takové minoritní kultury. Reakce na hlavní trend často vytváří další proudy uvnitř, mírně odlišně zaměřené, které posléze mohou vést k vydělení takového proudu ze subkultury původní (8).

Vymezení vůči kultuře převažující se uskutečňuje odklonem od jejích myšlenkových, kulturních a politických hodnot a navenek často zejména odíváním a odlišným životním stylem (21).

Podle Jana Jandourka je subkultura kulturou dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od převládající, většinové a „oficiální“ kultury. Příslušníci skupiny se mohou od většiny odlišovat sociálním postavením, „věkem“, povoláním nebo regionem (např. předměstí metropole). Škála projevů vyjadřujících distanci od převládající kultury je široká, od drobných změn až k radikálnímu popření (pak se mluví o kontrakultuře). Zcela izolovaná však není nikdy. Pojem subkultura se používá např. při zkoumání životního stylu skupin mládeže, určitých sociálních a etnických vrstev, protestních hnutí, hodnotových představ delikventů (9).

1.1.2 Původ a funkce subkultury

Subkultura, tak jak ji vnímáme v dnešním moderním světě, se utvářela postupně. K jejich boomu došlo během 70. let 20. století díky nástupu moderních komunikačních prostředků jako jsou internet, e-mail, mobilní sítě apod. (8).

Příkladem subkultur, s nimiž se můžeme setkat, jsou např. punk, skinheadi, metalisti či writeři. Pro subkulturu je příznačné, že jejich kořeny jsou většinou v USA a Velké Británii. Odtud se šíří do dalších částí světa (8).

Podle Syrového atraktivita subkultur spočívá v jejich opozičnictví vůči majoritní kultuře a hodnotám a životním stylům starší generace. Subkultura poskytuje relativně jasné hodnoty, do kterých jedinec vrůstá a má možnost je zpětně ovlivnit. V důsledku subkulturní skupiny jsou přínosem v kulturním prostředí města (25).

1.1.3 Vymezení graffiti jako subkultury

Subkultura graffiti je velice úzce spojena se subkulturou hip-hopu, lze zde nalézt spolupráci a velmi často se obě subkultury prolínají (8).

Hudebníci si nechávají od writerů vytvářet plakáty, v jejich textech se často objevuje téma graffiti. Není výjimkou, pokud některý rapper, DJ nebo taneční brakedance zároveň maluje (8).

1.2 Graffiti

Graffiti tvořená writery jsou něčím jiným, než je např. nápis „Smrt Blaníku!“, který na zed' stadionu nastříkal fanoušek jiného týmu. Jsou rovněž něčím jiným než je piktogram prasátka, kterým jsme jako děti dávali najevo, co si o kom myslíme (8).

Pojem graffiti je velmi široký. V této práci se zaměřím na graffiti v užším slova smyslu: nikoli na jakékoliv anonymní nápisy a malůvky ve veřejném prostoru, ale jen na specifické výtvořby lidí, kteří si sami říkají writeři. Tedy osob, jež se k subkultuře graffiti hlásí a v jejím kontextu tvoří (8).

1.2.1 Definice graffiti

Graffiti je druh výtvarného projevu spočívající ve vytvoření výtvarného díla pomocí sprejových barev. Samotný termín je vzdáleně spřízněný s termínem sgraffito, oba termíny vychází z původního řeckého slovesa γραφειν (grafein – psát)(19).

Podle Hartla a Hartlové je graffiti jakýkoliv nápis či obrazec vyškrábaný či vyrytý do povrchu kamene nebo keramiky; nebo obrazy, které vznikají na volných plochách staveb nastříkáním syntetických barev ze sprejů; názory na jejich psychologický a sociální význam se různí (6).

1.2.2 Definice sprejství

S definicí graffiti úzce souvisí i termín sprejství, které Hartl a Hartlová vysvětlují jako vytváření graffiti; existují různé názory, zda jde o umělecký protest adolescentů a mladých dospělých proti špatné, fádňí architektuře, nebo podvědomá obrana proti nadutosti a hlouposti konzumní společnosti, nebo vandalství; odstraňování graffiti je finančně velmi nákladné (6).

1.2.3 Sprejer - writer

Podle Hartla a Hartlové je sprejer, neboli writer-jedinec, který tvoří graffiti; přechod od pasivní punkerské filozofie odporu ke společnosti k aktivnímu vyjádření; sprejovými graffiti neverbálně sdělují okolí, že nesouhlasí s šedí, smogem, slovním i obrazovým šumem, do kterého byli zrozeni, že životní prostor je i jejich věcí a chtějí, aby nesl i jejich stopy (6).

1.2.4 Crew

Sprejeři – writeři se většinou seskupují do crews, neoficiálních volných skupin s různým počtem členů. Writing se tímto posouvá z individuální úrovně sebe prezentace

a sebevyjadřování na kolektivní úroveň, kde skupina kamarádů spolupracuje při vytváření a prezentacích jejich společné značky (11).

Při writerovo tagu¹ se zpravidla objevuje tag zkratky jeho crew. V literatuře nacházíme často nesprávné pochopení crew, bývá popisována jako pouliční gang. Crew je ale velmi neurčitý pojem a v podstatě znamená jen to, že její členové kromě svého tagu píší i tag crew. Vztahy mezi členy bývají v každé crew různě intenzivní. Od vztahů známosti, přes kamarádské až po přátelské vztahy (11).

Někteří writeři jsou členy několika crews najednou, jiní nejsou naopak členy žádné crew. Stát se členem známé crew přináší jistou prestiž. Crew je pro writera odrazovým můstkem, díky němuž má možnost vyskočit a stát se „králem“ (11).

Ilegální writing často přináší stresující, napjaté situace a zároveň je určitým způsobem sebevyjádření a umělecké tvorby. Writeři spolu sdílejí silné zážitky, při kterých se obnažuje jejich skutečná osobnost a povaha. Mezi writery, kteří spolu chodí malovat, se proto vytvářejí velice intenzivní vztahy založené na maximální důvěře (11).

Mezi crews, jednotlivými writery anebo celými městy existuje určitá rivalita a napětí, které vzniká díky nepsaným soutěžím mezi nimi. Většina writerů se navzájem mezi sebou zná a jejich vztahy jsou kamarádské. Občasné konflikty se řeší slovní potyčkou nebo pomocí stylewar (11).

1.2.5 Historie graffiti

Na konci 60. let minulého století žil v New Yorku mladý chlapec, který se jmenoval Demetrius, jeho přezdívka ale byla Taki. Taki bydlel na 183. ulici a živil se jako pěší doručovatel zásilek. Během jedné pochůzky zaznamenal nápis na zdi – Julio 204. Taki si ověřil, že číslo za jménem je číslo ulice, na které se právě nachází. V tento moment už pro něj nebylo složité pochopit smysl poselství. Legendární tag byl na světě ve chvíli, kdy Taki, vybaven sprejem, šel do práce a na první roh nastříkal svou

¹ Tag – podpis writera, důraz na kompozici (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Graffiti>) Více v kapitole 3.6.1.

odpověď – Taki 183. S legendárním tagem byl na světě i nový druh zábavy a životního stylu (18).

Taki 183 rozhodně nebyl prvním writerem, ale podepisoval se v ulicích s takovou vervou, že se ostatní spoluobčané začali o záhadu zajímat. Dalo by se říci, že skoro přes noc se stala z Takiho 183 celebrita a generace, jenž ho následovala, začala jednoduchou myšlenku psaní jména zdokonalovat, rozvíjet a „hrotit“ (8).

Další writeři – např. Basquiat a Haring se postupem času dostali až do světových galerií a na stránky dějin umění. V očích představitelů amerického establishmentu tak graffiti získalo podobnou pozici jako např. hnutí hippies, Černých panterů nebo punku (18).

Důležité je uvědomit si rozdíl mezi americkým a evropským pojetím tvorby. V USA bylo graffiti tvořeno hlavně pro veřejnost. V Evropě se writeři zaměřují spíše na prožívání tvorby, nevadí jim, že jejich dílo nebude na veřejnosti, často jim stačí pouze dokumentace jejich výtvoru. Je to jeden z důvodů, proč se některé styly boje proti graffiti v Evropě minuly účinkem (8).

Příchod graffiti do České republiky se datuje do časných 90. let. Nejprve se objevilo v Ostravě a Praze. Postupem času se aktivita přesměrovala na Prahu. Obě města si zachovala svůj vlastní styl, který je znalci graffiti na první pohled rozpoznatelný (18).

Graffiti v České republice je ovlivněno jak USA tak i Evropou. Nalezneme zde všechny základní a univerzálně rozšířené formy graffiti písma, které jsou běžné ve světě (8).

1.2.6 *Formy graffiti*

Tvorba se může rozdělit na legální a ilegální graffiti. Ilegální zahrnuje veškerou tvorbu na cizím majetku bez předchozí dohody a souhlasu. Objevuje se jak na zdech domů, tak i na vybavení města a veřejné dopravě. Legální tvorba vyjadřuje tvorbu na předem smluvených plochách (i soukromých) (8).

Postupem času se graffiti obohatilo i o jiné prvky, jeho autoři začali experimentovat s jinými materiály i postupy. Jak se píše v nové knize Martiny Overstreet, „v současných trendech lze naopak vysledovat příklon k méně destruktivním metodám, mezi něž patří graffiti vyrobené z polystyrénu, překližky, plastu, sádry, provázků apod., umísťované do veřejného prostoru buď zcela volně, nebo pomocí lepidla, hřebíků a kladiva.....K dokonalosti je tento přístup dotažen u graffiti promítaného na skálu či vytvářeného v interiérech budov určených k demolici“ (18).

Malovat graffiti v jakékoliv formě není jednoduché. Určitý čas trvá, než se člověk naučí základní techniky malby se sprejem, navíc tvorba často probíhá v noci za špatného světla. Writeři často nevidí pravdivé barevné a prostorové vztahy. Jsou vystaveni velkému tlaku, protože neustále hrozí, že budou chyceni strážci veřejného pořádku. Obklopení atmosférou prázdných nočních ulic a vlakových odstavišť musí pracovat rychle a potichu, být nenápadní a nepovšimnutí (11).

Writeři graffiti nerozdělují na dobré (barevné piecy pod mostem) a špatné (tagy, bombingy na budovách). Graffiti je životní postoj mající hodnotu jen jako celek, ve kterém má každý prvek svojí funkci, je něčím zajímavý a důležitý. Návrhy vzorných občanů, aby malovali jen na legálních místech, jsou pro writery bezpředmětné. Též není možné dělit writery na dobré, kteří zkrášlují šedé betonové stěny pod mosty, a zlé, kteří čmárají po fasádách budov. Pro writera má stylový tag na omítce budovy stejnou hodnotu jako piecy zářící barvami. Drtivá většina writerů uznávaných v uměleckém světě začala tím, že fixou potagovali výtah nebo zastávku před domem. Je pravda, že starší writeři se většinou zaměřují na tvorbu legálních pieců, ale není to pravidlem (11).

1.2.6.1 Tag

Writeři si na počátku své graffiti kariéry zvolí tag neboli přezdívku, která je prezentací ve veřejném prostoru. Svojí systematickou aktivitou v rámci tagu ze sebe samých vytvářejí záhadného fantoma, který je podepsaný všude, ale zároveň ho nikdo nezná (11).

1.2.6.2 *Throw-up a bombing*

Dalším vývojovým stupínkem je throw-up – písmena získávají prostor, ale zpravidla nejsou vůbec vyplněná, pokud ano, jde o rychlou „štráfovanou“ výplň. Jen krůček od throw-up je bombing. Je to graffiti, které se skládá z výplně (filin), která je povětšinou jednobarevná, a obtahu (outline) (11).

Throw-upy a bombingy se vyznačují tvarovou a barevnou jednoduchostí (zřídka se používá více jak 2 – 3 barvy). Tyto formy vycházejí z předpokladu, že writera chytí, tím pádem musí pracovat rychle. Zpravidla se objevují na frekventovaných místech ulice nebo u dobře střežených vlaků. Plochu 2x2 m zkušený writeři zvládají do 5 min (11).

1.2.6.3 *Piece*

Ve chvíli, kdy se graffiti hodnotí z uměleckého hlediska, nejvýše stojí piece. Je to plnohodnotné dílo, ve kterém se text stává obrazem (11).

V piece se objevují tyto prvky:

- stylizovaný tag writera, ve kterém se objevuje několikabarevná výplň (filin), obtah (outline), často i stíny (shadows) umisťující tag do trojrozměrného prostoru,
- pozadí (background),
- tag writera a jeho crew,
- odkaz, myšlenku (message), poděkování (thanks),
- někdy komiksové postavičky nebo jiné ilustrace (characters).

Při tvorbě piece se projeví umělecká a technická vyspělost writera. Umělecký aspekt zahrnuje originalitu a propracovanost stylu, kompozici, schopnost kombinovat a ladit barvy, výplň, obtah, pozadí a myšlenku nebo pocit, který chtěl writer svým dílem vyjádřit. Technický aspekt v sobě obsahuje způsob práce s sprejem, prolínání barev a přesnost čar. Kvalita piece se hodnotí podle úspěšného zvládnutí těchto kritérií (11).

Pieces dosahují obrovských rozměrů, někdy dokonce až desítek metrů čtverečních. Tvorba samotná si vyžaduje intenzivní několikahodinovou práci (11).

1.2.6.4 *Metro a vlaky*

Velmi specifickou formu graffiti představuje writing na vlaky a metro. Vlaky mají pro většinu writerů největší hodnotu (11).

Při hledání důvodů, proč se maluje na vlaky a metro, se musíme vrátit k prvopočátkům graffiti v New Yorku. Právě na metru, které jako jediný dopravní prostředek dokázalo překonat obrovské vzdálenosti velkoměsta, tím pádem ukázat jméno writera, to všechno začalo. Dopravní systém metra se stal komunikační sítí mezi vzdálenými čtvrtěmi (11).

Podobně je to i dnes v Evropě. Vlaky jezdí jako vnitrostátní doprava, ale zároveň i jako doprava mezinárodní a writerovo jméno vidí obrovská masa lidí. Vzniká tu možnost prezentovat se v různých městech. Neopakovatelná atmosféra nočních stanic a odstavišť fascinuje svou magickou tajemností – zvuky, kroky, napětí, sykot sprejů, pár minut, poslední tečkou je fakt, že writing tu je velice riskantní (11).

Graffiti na vlcích se vyvinulo do speciálních forem:

- panel – graffiti na voze od okna dolů,
- end to end, E2E – graffiti od okna dolů po celé délce vozu,
- top to bottom, TTB – graffiti po celé výšce vagónu,
- wholecar, vulkar, WC – graffiti na celém vagóně,
- wholetrain, vultrain – graffiti na celé vlakové soupravě,
- freight – graffiti na nákladním vagóně.

1.2.7 Graffiti jako umělecký styl

V 80. letech se mezi writery objevily dva trendy. První skupina se připojila k oficiální umělecké scéně, která se postavila ke graffiti jako k novému uměleckému směru. Dodnes se po celém světě pořádají výstavy v oficiálních galeriích za účasti writerů, kteří vyrostli na ulici (11).

Ve své podstatě subkultura graffiti žije z neustálého vývoje, nových myšlenek a změn. Writeři rozvíjeli svoje nápady, na stěnách můžeme pozorovat nové postupy a formy pouličního umění. Začaly se objevovat nové techniky jako např. používání šablon, akrylových barev nanášených válečkováním atd. Writeři tímto způsobem navázali na tvorbu umělců, jako jsou Jean – Michael Basquiat, Keith Haring, Keny Scharf nebo Richard Hambleton. Postupně tak vznikla nová forma umění, označovaná jako post – graffiti nebo streetart. Streetart se rozšířil po celém světě (11).

1.2.8 Graffiti jako patologický jev

Druhá skupina rozvíjí původní New Yorkské graffiti v ilegalitě nebo poloilegalitě v rámci života na ulici, kde se objevuje jako jeden z prvků hip – hopové subkultury. V 80. letech se hip – hopová hudba, díky komerčnímu úspěchu v médiích, stala známou po celém světě. Graffiti jako takové nikdy nemělo velký mediální ohlas, ale bylo považováno za součást hip – hopu (11).

Rozšíření graffiti napomohly také dnes již legendární filmy jako Wild Style (1982), Beat Streets (1984) a Style Wars² (11).

Tendence anonymně se podepisovat anebo alespoň psát na místech společenského ruchu je univerzální a přirozená, hlavně u městské mládeže. Graffiti se šíří mimo jiné díky globalizačním trendům. Vzniká jakási jednotná celosvětová kultura obsahující některé prvky regionálních kultur ve formě subkultur. V procesu akulturace

² V současnosti vznikají nové filmy s tematikou graffiti. Jejich návštěvnost je vysoká a lidé získávají o graffiti stále zásadnější informace. Za posledních několik let jsou to např. Quality of Life (2004) nebo český film Gympl (2007) (pozn. autora).

se zároveň s masovou celosvětovou kulturou dovážejí i subkultury nebo kontrakultury, které jsou na ní navázané. Ty jsou poté v cizích podmínkách mírně modifikované (11).

1.3 Motivace k tvorbě graffiti

Koncept motivace napomáhá pochopit důvody chování writerů a vzhledem k tomu je může v žádoucím směru usměrňovat nebo dokonce měnit (8).

1.3.1 Vztah motivace a potřeb, Maslowova hierarchie potřeb

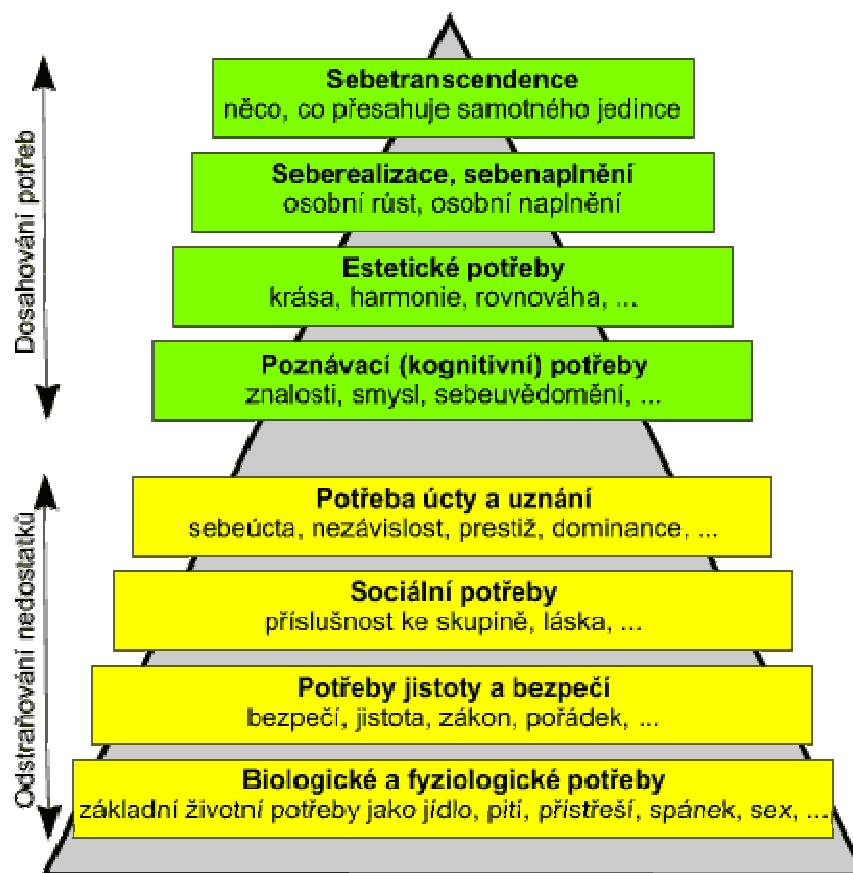
Motivace a syčení potřeb u jednotlivců a skupin spolu velmi úzce souvisí. Obecná definice motivace říká, že jde o psychologické důvody chování, jeho subjektivní význam a současně vysvětluje psychologickou variabilitu chování, proč se různí lidé orientují na různé cíle (15).

Na jednání writera lze aplikovat hierarchická teorie potřeb A. H. Maslowa. Tato teorie je schematizací nejtypičtějších lidských potřeb (14).

Maslow rozdělil potřeby na „nižší“ (základní, fyziologické potřeby) a vyšší (potřeby růstu). Do dvou základních lidských pohnutek spadá jistota a růst (14).

Hierarchie potřeb podle Maslowa má toto uspořádání – nejvyšší je sebeaktualizace, nejnižší jsou fyziologické potřeby – shora dolů (17).

Schéma 1: Maslowowa hierarchie potřeb

Zdroj: internet

Do nižších neboli základních potřeb jsou řazeny „fyziologické potřeby (potravy, spánku, odpočinku, útulku a sexu) a potřeby jistoty (bezpečí, ochrany, péče a pomoci)“ (16).

Vyšší potřeby vznikají vývojově později. Upevňuje se v nich zejména pouto jedince na sociální podmínky existence (potřeby styku, náležení apod.) Z těchto potřeb jsou ontogeneticky nejvyšší potřeby růstu, jež vytváří komplex organizovaný kolem potřeby seberealizace (8).

Podle Nakonečného jde o následující systém potřeb: „potřeby sebeaktualizace (realizovat plně svůj produktivní a tvůrčí potenciál), potřeby sebeocení a úcty, uznání, prestiže, motivy já, a potřeby náležení a lásky (přijetí druhými, přátelství) (14).

Tvorba graffiti uspokojuje potřeby vyšší (8).

Podle Maslowa je-li člověk relativně uspokojen ve svých deficitních potřebách, tj. cítí-li se zdrav a existenčně zabezpečen, má tendenci k transcendování své situace a k uplatnění svých tvořivých sil a schopností (14).

1.3.2 Potřeby syčené tvorbou graffiti

Zaměřím se na rozpis jednotlivých potřeb (podle Maslowa) s ohledem na odpovídající faktory, které se během tvorby graffiti do této aktivity promítají (8).

1.3.2.1 Potřeba seberealizace

Tato potřeba je nazývána také jako potřeba sebeaktualizace. Dle Nakonečného je definována jako potřeba realizovat plně svůj potenciál produkce a tvořivosti, jakož i potřeby růstu (rozumí se rozvoje osobnosti), k nimž patří i potřeby poznávání a estetických zážitků (16).

Seberealizaci³ je možné u writerů identifikovat ve dvou ohledech. Jako prožívání vlastní tvorby a jako seberealizaci ve vztahu k prostředí (8).

Seberealizace a prožívání vlastní tvorby u vytváření graffiti byla pro writery činnost, jenž je naplňuje a přináší jim potěšení (30).

V prožívání vlastní tvorby graffiti je značný rozdíl mezi legální a ilegální tvorbou. Při nelegální tvorbě je převládajícím pocitem strach z prozrazení. Zajímavé tvrzení je, že obsahem smyslu v subkultuře je především akce. Akce jsou chápány jako prostředek, kterým si členové subkultury dokazují vysoce postavené vlastnosti, jako jsou např. odvaha, chladnokrevnost apod. (8).

³ Podle Hartla a Hartlové je seberealizace popsitelná pomocí pojmů naplnění, rozvoj, plné využívání schopností a vloh člověka; do seberealizace lze také zařadit předvádění se a učení se něčemu novému či zdokonalování se (6).

Seberealizace ve vztahu k prostředí byla u writerů vyzorována v tom smyslu, že oni sami změnili svůj vztah k nahlížení na okolní prostředí. Hlavní je činnost. Místa, budovy a předměty slouží jen jako podklad (30).

1.3.2.2 *Potřeba úcty*

Potřeba úcty obsahuje několik specifických „subpotřeb“: potřebu úcty, potřebu uznání, potřebu prestiže a potřebu sebeocnění (16).

Ve vztazích a reakcích vrstevnické skupiny⁴ se odráží potřeba úcty. Vrstevnická skupina má velice silný vliv hlavně v počátcích tvorby. Tvorba graffiti na legálních plochách je možností, jak se pobavit s kamarády, ale současně i možností poznat nové přátele (30).

Komunikace je řazena do potřeby uznání. Prostřednictvím komunikace o sobě dává jedinec či skupina writerů vědět nejširšímu okolí (8).

Komunikace se projevuje uvnitř subkultury, kdy hovoříme o uzavřeném kódování⁵. Komunita writerů sleduje a zároveň i hodnotí novinky, jež se objevují v prostředí kolem nich. Tímto způsobem dává člen subkultury najevo svou přítomnost. I zde je velký rozdíl mezi legální a ilegální tvorbou. Komunikace ve smyslu ilegální tvorby znamená zanechat po sobě jakýkoliv znak nebo vzpomínku. U legální tvorby jde spíše o provedené díla a společný prožitek (30).

Zajímavá jsou následující fakta. První je, že pro určité writery je potřeba zanechání odkazu nebo poselství nejdůležitějším faktorem, který je jejich motivací od začátku tvorby (zpravidla bývá silnější) do současnosti (je slabší, ale stále nemizí). Zřejmé je také velké uspokojení z možnosti komunikace (30).

Druhým faktem je, že v graffiti je podstatnější forma než obsah. Pro writera je důležité zanechat odkaz a nezajímá jej, jak tento znak bude veřejnost interpretovat. Je tam od

⁴ Vrstevnická skupina – skupina, v rámci níž má jedinec navázány sociální vztahy. Jsou ale odlišné od těch, jež má navázány např. s dospělými. Tyto vztahy jsou rovnocenné, nejsou ovládány rozdíly ve statutu či závislosti. V těchto skupinách si jedinec např. testuje hranice pravidel či testuje výroky, jež pronáší (10).

⁵ Uzavřené kódování chápeme ve smyslu komunikace writera či skupiny writerů se subkulturou. Writerova práce či práce crew je určena především pro subkulturu. Některé výtvořky ale byly a jsou tvořeny jen pro potěšení z tvorby samotné, je tedy nesmysl hledat v nich jakékoliv obsahy. Z tohoto pohledu je důležité vždy znát účel, pro který graffiti vzniklo (30).

něj, pro něj a pro subkulturu. Pokud má potřebu komunikace, dostane prostřednictvím graffiti jednoduchý nástroj, který je plně pod jeho kontrolou (30).

Dále se jedná o komunikaci směřující ven, pojmenovanou jako komunikace s veřejností. Tato komunikace je méně častá. Jde o potřebu něco sdělit, o jednostrannou komunikaci s minimální možností zpětné vazby. Někteří writeři jsou si plně vědomi, že jim tato komunikace nahrazuje jejich neschopnost komunikovat s lidmi jinými prostředky (30).

Potřeba prestiže je v graffiti uspokojována částečně spolu s komunikací. Podstatnou část ale tvoří faktor ilegality a reálného nebezpečí a tzv. invazivní charakter graffiti (30).

Ilegalita a reálné nebezpečí často definují atraktivitu graffiti. Pro writery je často reálné nebezpečí nepodstatné. Mnohem větší cenu pro ně má hrozba, že budou viděni, že je k místu snadný přístup ze silnice nebo naopak, že jsou špatné únikové cesty. I místa, na kterých je tvorba dostatečně – reálně nebezpečná (viadukty, střechy apod.), jsou chápána jako nebezpečná spíše z toho pohledu, jak dobře jsou viditelná (30).

Je tedy velice zřejmé, že místo, kde je výtvar umístěn, je hodnoceno i z tohoto pohledu, tzn. s přihlédnutím k nebezpečnosti, jakou musel autor podstoupit (8).

Ilegalita je brána jako samozřejmý začátek tvorby writera. Writeři se i přesto shodují v tom, že graffiti lze dělat pouze legálně (30).

Invazivní charakter graffiti je faktorem, kterému lze rozumět způsobem, že writeři své výtvary umisťují po prostoru bez jakéhokoliv svolení (např. vlastníka, správce apod.). Writeři si uvědomují, že se jejich tvorba vnucuje ostatním bez možnosti obrany a chápou, že takové vnucování má ve svém výsledku charakter poškozování cizího majetku (30).

Do této kategorie spadá obecně uznávané pravidlo, jež má spojitost s rivalitou writerů i skupin, a jež se tvorbou prolíná. Cílem tvůrců je, aby jméno writera nebo crew bylo co nejvíc vidět (v co nejlepší kvalitě a na co nejfrekventovanějších místech). Prakticky to znamená že „vítězí ten, kdo je nejvíc vidět“ (8).

Potřeba sebeocení je tvorbou graffiti naplňována dvěma faktory: emocionalitou a anonymitou (8).

Emocionalita je writery často vyjadřována jako silný emoční vztah ke graffiti jako celku, ale i k vlastním výtvorům. Velmi často se objevuje převládání emocí při tvorbě, ponoření se do tvorby natolik, že racionální složka zůstává potlačena. Jestliže se writer nachází v období, kdy je pro něj graffiti prostředkem ke sdělení nějakého významu, je pravděpodobné, že sdělení pro něho mají silný emocionální náboj (30).

Anonymita je existenčně nezbytným prvkem graffiti. V subkultuře vystupuje člen pod svou přezdívkou, stává se, že členové se ani jiným jménem neznají. Anonymita chrání writera před prozrazením (30).

Paradoxní je ambivalence anonymity-writer chce (před veřejností) a zároveň nechce (před „vybranými“ členy subkultury) zůstat v anonymitě (8).

1.3.2.3 *Potřeba nálezení a lásky*

Tato potřeba v sobě obsahuje potřebu přijetí druhými, přátelství a lásky (16).

U této potřeby hraje roli referenční skupina⁶. Hodnocení díla jinými writery má zásadní význam, většinou se od tohoto hodnocení odvíjí také sociální prestiž v rámci samotné subkultury. Jedinou skupinou, která je přijímána jako retenční, jsou ostatní tvůrci graffiti. Význam hodnocení je determinován také tím, jak důležitý je pro writera sociální status v subkultuře. Jestliže se v tomto smyslu snaží writer prosadit, je pro něj hodnocení velmi důležité. S postupujícím přenesením zájmu od výsledku k procesu význam hodnocení klesá (30).

⁶ Podle Jedličky a kol. referenční skupiny zahrnují nejen členské skupiny (k nimž jedinec právě patří), ale také skupiny, k nimž by chtěl nebo nechtěl patřit. Tato referenční skupina je předmětem adolescentovy volby, záleží na tom, zda-li se se skupinou chce identifikovat, na tom jak chce být sám chápán. Zda a do jaké míry je takto chápán, záleží na něm ale i na skupině samé (10).

1.4 Graffiti v řeči paragrafů

Legislativně byla v České republice tvorba graffiti do roku 2001 hodnocena „jen“ jako přestupek, případně jako poškozování cizí věci. Tento přístup vydržel 10 porevolučních let⁷.

Od 1. 7. 2001 nabyla účinnosti novela trestního zákona. Podle ní je tvorba graffiti speciální trestný čin. Dopadem této novely bylo citelné zpřísnění tvorby graffiti.

Novela č. 140/1961 Sb., v podobě § 257 b říká:

1. Kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.

2. Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu nebo spáchá-li takový čin opětovně nebo spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny nebo spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů.

3. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.“

Podle autorů zákona odpovídá společenská nebezpečnost výši trestů, i když je mnoha lidmi zpochybňována. Např. v případě, kdy rozbijete výlohu obchodu cihlou, jedná se o přestupek, který je řešen blokovou pokutou. Ale kdybyste na výlohu napsali byť jen malý nápis fixou, jde o trestný čin (28).

Od zavedení novely zákona si několik stovek writerů odpykává mírnější formu trestu, což jsou např. obecně prospěšné práce, podmíněčné odložení trestu, apod.(8).

⁷ Podle § 50 odstavce 1 písmene a) zákona č. 200/1990 Sb. bylo graffiti hodnoceno jako přestupek v případě, zda způsobená škoda nepřesáhla 2000 Kč anebo jako poškozování cizí věci podle § 257 trestního zákona, pokud způsobená škoda byla vyšší. V prvním případě mohl být autor graffiti pokutován maximálně 3000 Kč, byl-li autorem mladistvý, maximální cena byla 1500 Kč. Ve chvíli, kdy způsobená škoda přesáhla hodnotu 2000 Kč, mohl být pachatel potrestán odnětím svobody do výše jednoho roku (29).

1.5 Sociální patologie v kontextu subkultury

1.5.1 Sociální patologie

Sociální patologie můžeme definovat jako „všechny projevy chování, které společnost klasifikuje jako nežádoucí, protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti.“ (20).

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zmapovat a kvalitativně popsat subkulturu sprejerů a sprejerek v Českých Budějovicích v kontextu systému preventivních a represivních opatření.

2.2 Hypotézy

Vzhledem ke kvalitativní povaze výzkumu budou hypotézy stanoveny až po vyhodnocení dat (5). Stanovené hypotézy uvádím proto v části 5 Interpretace dat.

3 METODIKA

3.1 Strategie výzkumu – kvalitativní výzkum

Vzhledem k atypické a nekonformní cílové skupině (subkultura sprejerů) jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu.

Kvalitativní výzkum používá ke zkoumání jevů induktivní metodu, která začíná pozorováním, sběrem dat, v nichž se následně pátrá po pravidelnostech existujících v těchto datech a po jejich významu. Na tomto základě se formulují předběžné závěry a výstupem jsou nově formulované hypotézy nebo nová teorie.

Není v něm důležité mít srovnatelná data od všech zkoumaných jednotek. Kvalitativní výzkum má nízkou reliabilitu, na druhou stranu ale může mít vysokou validitu (5).

3.2 Výzkumný vzorek

Základní cílový soubor č.1 je tvořen sprejery a sprejerkami působícími v Českých Budějovicích. Tento cílový soubor byl vybrán pomocí techniky snowball⁸. Vyhledala jsem writery, pokud možno různých věkových kategorií, ochotných komunikovat na dané téma.

V doplňkovém souboru č.2 je zahrnuta odborná veřejnost, jež přichází s cílovým souborem č.1 do kontaktu z hlediska preventivního či represivního. Jedná se o Policii České republiky, Magistrát města České Budějovice, Probační a mediační službu, Orgán sociálně právní ochrany dětí. Doplňkový cílový soubor byl vybrán účelovým výběrem.

⁸ Metoda snowball (sněhová koule) je jednou z nejčastěji používaných metod výběru vzorku u kvalitativního výzkumu. Výzkumník zvolí jednoho nebo několik málo jedinců k interview. Tyto osoby slouží pak jako informátoři pro doporučení dalších zajímavých členů populace (7).

3.3 Technika sběru dat

K získání informací od jednotlivých respondentů jsem zvolila techniku standardizovaného rozhovoru (interview) s otevřenými otázkami.

Tuto techniku jsem si vybrala proto, abych mohla do hloubky zkoumat jednotlivé členy subkultury a nechala jim prostor pro jejich vlastní plnohodnotné a vyčerpávající vyjádření.

Doplňkovou metodu tvoří sekundární analýza dat zahrnující odbornou literaturu včetně odborných studentských prací zaměřených na problematiku graffiti, dále analýza novinových článků s obsahem popisované problematiky v Českých Budějovicích a webové stránky a literatura věnující se fenoménu graffiti.

3.4 Scénář rozhovoru

Operacionalizací jsem získala 28 otázek – okruhů dotazování. Scénář rozhovoru, tedy pořadí otázek, tvoří hlavní osu interview. Doslovné znění otázek je uvedeno v příloze č.1.

V rozhovoru jsem se zaměřila jak na tento scénář, tak na jakákoliv další bezprostřední témata, k nimž by byl respondent ochotný vypovídat a která by mohla výzkumný záměr rozšířit či obohatit o nové poznatky.

4 VÝSLEDKY

V této kapitole se specifikuji na analýzu a výsledky cílového a doplňkového souboru, jež jsem výzkumem získala a zároveň uvedu výstupy výzkumu.

4.1 Realizace výzkumu

Rozhovory s jednotlivými writery se uskutečnily v období od února do dubna roku 2008. Oslovila jsem 10 writerů, ale smluvit se podařilo 7 rozhovorů. Tito sprejeři pochází z Českých Budějovic.

Představitelé subkultury mají zkušenosti s tvorbou jak legální, tak i ilegální. Rozhovory jsem domlouvala telefonicky i prostřednictvím elektronické pošty. Všechna interview proběhla v kavárnách. Každý rozhovor trval minimálně 60 minut.

4.2 Výsledky cílového souboru sprejerů

Respondenti souhlasili s rozhovorem pouze v případě, že bude zachována anonymita. V interpretaci výsledků proto neuvádím jména ani přezdívky, ale označení respondent1-7.

4.2.1 Obecné údaje

Výzkumu se zúčastnilo 5 mužů a 2 ženy. Ve věkovém rozmezí 18 -30 let. Většina respondentů začala malovat mezi 14. –15. rokem (celkem 6 r.), výjimku tvoří respondent1, který začal malovat ve 23 letech. Obecně by se dalo říci, že naprostá většina respondentů začala malovat na základní škole od 8. –9. třídy.

4.2.2 Graffiti a skupina (subkultura)

Jak si se dostal do party? (ot.č. 3)

Učil tě zkušenější nebo jsi byl samouk? (ot.č. 8)

Existuje v partě přátelství? Rivalita mezi partami? (ot.č. 22)

Chlubí se sprejeři? Nebo jim stačí pocit uspokojení jen pro ně? (ot.č. 25)

Subkultura je relativně těžko přístupná skupina, která mezi sebe nepustí kohokoliv. Na otázku, jak se sprejeři dostali do party, respondenti odpovídali různorodě. Způsoby, jakými se dotazovaní dostali do party, jsem rozdělila na 3 typy. Prvním typem je možnost založit si vlastní crew s kamarády. Ti se rekrutovali povětšinou ze skupiny spolužáků. Druhým typem je seznámení se přes někoho třetího. U mého vzorku se toto týká žen, které byly seznámeny přes svoje přátele nebo přítele, který též maloval. A naposledy tu je třetí varianta, kdy si vás parta najde sama, aniž by to respondent ovlivnil. Respondent 6: „*Šlo to samo, parta si tě najde sama, sám nevím.*“

Graffiti člověk nezačne malovat od první chvíle, kdy dostane barvy do ruky. Je potřeba trochu trénovat, i když jen např. na papír. Zajímalo mě, jakým stylem se sprejeři učí malovat. Jestli jejich styl písma vznikne spontánně nebo se ho naopak dlouhé hodiny učí malovat na papír a technicky zdokonalovat. Nadpoloviční většina respondentů (respondenti 1, 3, 4, 7) získala základní informace týkající se šablonek, vlastností barev nebo trysek od zkušenějších sprejerů, zbytek se naučili sami. Respondent 3: „*Pár základních věcí, jak pracovat s barvou a jak nějak rozumně skicovat, mi ukázali zkušenější. Zbytek jsem se naučil tak nějak sám.*“

Naprostými samouky jsou respondenti 2, 5 a 6. Jejich učitelem jim byly jak fotky graffiti, tak i návštěvy graffiti jamů⁹. Respondent 2: „*Učil jsem se z fotek, chodil jsem na jamy, takže i odtud.*“

Ve chvíli, kdy vás učí osoba, jenž se v subkultuře pohybuje delší dobu, a vy jste začátečník, nabízí se otázka, zda vzniká v partě nebo i mimo ně přátelství, pouto nebo rivalita. Všichni respondenti (respondenti 1-7) se shodli, že přátelství v rámci 1 crew

⁹ Ve světě (na některých místech již i u nás) je naprosto běžné, že writeři z různých koutů státu či z ciziny se každoročně scházejí na akcích, kde se maluje mnohdy i několik dní. Takovým akcím se říká „Graffiti jamy“. Ve světě je docela běžné, že takovéto akce mají své sponzory nebo dokonce jakýsi grant, který jde z finančních prostředků města (v poslední době i z peněz EU – viz graffiti jam Žilina 2001, Vídeň 2000 a 2001). Smyslem financování takovýchto akcí je jakási částečná prevence kriminality. Tyto akce jsou většinou pod kontrolou policie, a ač maluje každý, co chce (náписy, postavičky...), má výsledná práce určitý společný koncept např. pozadí, styl, barevné provedení apod. (13).

stoprocentně existuje. Respondent 5: „Všichni lidi z party jsou kámoši.“ Pokud se jedná o přátelství mimo crew, nikdo přátelství nevylučuje ani nepopírá. Záleží na každém individuálně.

Na druhou stranu ale rivalita mimo crew existuje jednoznačně. Respondent 4: „*Ne měla jsem problém vyjít s ostatníma, je to o proměně. Rivalita určitě existuje – writeři jsou hrdý na svoje věci, když je někdo pomlouvá, rozbijou mu hubu, ale za několik měsíců můžou být kámoši, proč ne?*“

Na předchozí otázku plynule navazuje otázka č. 25, která zjišťuje, jestli sprejeři potřebují nebo vyhledávají zpětnou vazbu a názory na své výtvary. Chlubí se mezi sebou nebo je pro ně jejich vlastní výtvor pocitem uspokojení pro ně samotné?

Odpovědi respondentů (respondenti 1-7) jsou téměř totožné. Všichni se shodují v tom, že se sprejeři chlubí mezi sebou. „*Chlubí se jen mezi sebou – je to určitá droga. Na tom, že se chlubí, je postavená hierarchie v komunitě*¹⁰.“ respondent 7. Respondent 3 na tuto otázku odpověděl: „*Myslím, že nezanedbatelná část konverzace je o tom, kde kdo co namaloval, a tak podobně, když se lidi nevidají každý den. Scéna ti dává zpětnou vazbu, jestli je to dobrý nebo špatný, když je člověk izolovanej – může určitým způsobem ustrnout ve vývoji. Každopádně to, jak si to člověk bere k srdci, už závisí jen na něm samém a po určité době třeba už uznání nepotřebuje a stačí mu pocit vlastního uspokojení.*“ Pro každého je vlastní pocit uspokojení také velice důležitý. Nejenže je výborné vědět, že ostatním se líbí vaše věci, ale musíte s nimi být spokojeni i vy. „*Pocit uspokojení stoprocentně – když to někdo řekne, že to, co jsi namaloval, je pecka, není co řešit. Obětuješ tomu všechno, je to dobrý.*“ respondent 7.

¹⁰ S utvářením neformálních (pod)skupin dochází k vytváření skupinových norem, které kontrolují chování členů skupiny, aby bylo v souladu se skupinovými cíli. Činí tak pomocí pozitivních a negativních sankcí. Za konformní chování jsou členové odměňováni (např. projevy uznání), za nonkonformní jsou různými způsoby trestáni – od posměšků až po fyzické napadení (15).

4.2.3 Informace o graffiti

Kde jsi bral informace o graffiti? (ot.č. 4)

Jaké časopisy v té době existovaly? (ot.č. 5)

Nejpočetněji zastoupenou odpovědí na otázku, kde brali respondenti informace o graffiti, byly zahraniční časopisy a kamarádi (respondenti 1, 3, 4, 5, 6, 7). Respondent 2 získával informace z fotek: „Snažil jsem se fotit a za všechny prachy, co jsem měl, jsem si to nechával vyvolat a pak na ty fotky třeba 3 hodiny koukal.“

V té době se vydával např. časopis And No Koment, Terorist Posse nebo Board (respondenti 1, 3, 4, 5, 6). V 90. letech se na našem trhu objevil časopis Bravo, který se stal fenoménem tehdejších teenagerů a i tento časopis obsahoval dvojstránku o graffiti (respondenti 2, 7). Jednoznačně ale převažovaly zahraniční časopisy, zejména německé.

4.2.4 Graffiti a motivace

Co tě na graffiti lákalo? (ot.č. 7)

Stojí za to riskovat? (ot.č. 28)

Volnost, vzrušení, dobrodružství, chuť tvořit, toto jsou odpovědi respondentů 1, 2, 3, 6.

Respondent 7 na otázku č.7 odpověděl: „*Underground, nezávislost, odpor, sebevyjádření – sebeurčení – vymezení se vůči okolí. Byla to pubertální revoluce, která byla dotažená.*“ Naopak respondent 4 odpověděl: „*Lákalo mě malování, když máš vidinu toho, co chceš udělat, je to úžasný.*“

Výjimku tvoří respondent 5, kterého na graffiti lákala naprosto odlišná stránka. Odpověděl: „*Adrenalin v ulicích. Pocit, že dělám něco nezákonného. Zábava – sport.*“

S motivací zároveň souvisí otázka, zda stojí za to riskovat. Všichni respondenti (respondenti 1-7) mají v tomto ohledu jasno a stoprocentně se shodují. Ano, stojí za to riskovat. Respondent 6: „*Kdyby nestálo, tak to přece nedělám, ne.*“

4.2.5 Graffiti a legální plochy

Kde jsi trénoval? (ot.č. 6)

Existovaly v té době legální plochy? (ot.č. 9)

Názor na legální plochy? Je to pro sprejera dostatečná náhrada? Neztrácí tím graffiti své kouzlo, pro které je dělané? (ot.č. 10)

Otázka, kde jsi trénoval, je v odpovědích rozmanitá. Nejčtenější zastoupení má odpověď, že se trénuje, kde to jde a neřeší se, jestli je to veřejné prostranství nebo není (respondenti 2, 5, 6). Respondent 2: „Všude možné, v té době jsem víc dělal, než myslel.“ V pořadí druhá nejčtenější odpověď je trénování na papíře. Tuto variantu zvolili respondenti 3 a 7. „V sešitu matiky a češtiny – neustále něco děláš, jinak jsem netrénoval.“ respondent 7. Respondent 4 trénoval na legálních plochách, podle jeho slov, je jejich zastáncem, takže není ani jiná odpověď než tato. Výjimku tvoří respondent 1, který netrénoval vůbec.

Vzhledem k dlouhé výtvarné kariéře respondentů (respondenti 3, 6, 7) mě překvapilo, že již před 10 lety existovaly legální plochy v Českých Budějovicích. Respondent 3: „Existovalo jich několik, ale bylo to v podstatě jenom slovní. Někdy kolem roku 99 nebo 2000 si z toho město udělalo potřebu a na takových legálech pár lidí pochytalo. Pak už byl tolerovanej jenom jeden – OMW.“ Respondenti 1, 2, 4, 5 se též shodují v odpovědích na existenci legálních ploch. Respondent 1: „Ano, třeba u OMW na Vltavě nebo „za garážemi“ na tomtěž sídlišti.“

I u další otázky se respondenti (respondenti 1-7) v odpovědích nelišili. Respondent 3: „Na legále si člověk líp osvojí techniku. Je na to dost času, můžu tam strávit celý den, pokecat s kámošema, dát si pivko.“

Ve druhé části otázky se již odpovědi rozdělují. Jedna skupina respondentů (respondenti 5, 6, 7) zastává názor, že na legálních plochách graffiti své kouzlo ztrácí, protože tu chybí nebezpečnost. „Když hledáš výtvarný umění, tak kouzlo neztrácí, u pouličního kouzlo ztrácí.“ respondent 7.

Respondent 2 si myslí pravý opak: „*Na legálech se dusíš, když maluješ mimo legály, má to větší sílu, ale kouzlo neztrácí.*“

Respondenti 1, 3 a 4 se k této části otázky nevyjádřili.

4.2.6 Graffiti a životní styl

Je graffiti umění nebo trend? (ot.č. 11)

Jak moc se tvůj život točí kolem graffiti? (ot.č. 12)

I jiné záliby nebo z nudy? (ot.č. 13)

Cestuješ kvůli graffiti do zahraničí? (ot.č. 16)

Graffiti a hip-hop? Co jiného? (ot.č. 20)

Je graffiti životní styl? Musel ses něčemu přizpůsobit? (ot.č. 21)

U otázky řešící graffiti jako umění nebo trend jsou respondenti 1, 5 a 6 přesvědčeni o tom, že graffiti určitě umění je. Vyjádření respondenta 1 zní takto: „*Pro mě vždycky bylo uměním, spousta lidí co malovala, se pak dala na uměleckou dráhu a někteří to i poměrně daleko dotáhli (třeba Pasta z Prahy). Možná to bylo umění spíše v počátcích, pak začal být moderní hip hop a styl kolem něj a na graffiti se začala nabalovat skupina lidí, kteří to dělali z pózy, aby byli in. To myslím opět opadlo.*“ Pouze respondent 3 je toho názoru, že je graffiti trend dnešní doby: „*Dneska globálně trend.*“ Respondenti 2, 4 a 7 se domnívají, že graffiti je umění a současně s ním i trendem. Zároveň ale dodávají, že lidé, pro které je graffiti trend, malují jen určitou dobu – např. 6 měsíců a poté s malováním končí. Respondent 7 se vyjádřil takto: „*Určitá část spektra projevu graffiti je umění. V současnosti je to móda, podporovaná zájmem hip hop.*“

U 12. otázky měli respondenti 2 názory. Jedním z nich bylo, že se jejich život kolem graffiti moc netočí, protože mají další koníčky, které je zaměstnávají. Takto odpověděli respondenti 4 a 5. „*Mám spoustu jiných koníčků, graffiti jsou jedním z nich, takže se moc netočí*“ respondent 4. Protipólem jim jsou respondenti 1, 2, 3, 6 a 7. Ti tvrdí, že v době malování, vás to pohltí natolik, že nehledáte a ani se nechcete zabývat

jinou aktivitou. Respondent 3 to přirovnává k droze, která vás pohltí celého. Respondent 6 přiznává: „Všechno se točí kolem graffiti a to i na úkor osobního života – nemám stálou slečnu, protože se nechci přizpůsobit.“ Vyjádření respondenta 2 zní: „Graffiti se věnuju každé den, neodolám v tramvaji něco nenamalovat na zamlžený okýnko nebo doma na zamlžený zrcadlo v koupelně.“

Následující otázka se prolíná s předcházející. Pro respondenty, pro které se život netočí jen kolem graffiti, existují i jiné koníčky. Mezi ně patří respondenti 1, 4 a 5. Naopak respondent 6 odpověděl slovy: „Na jiný záliby není čas.“ Ve chvíli, kdy se na tuto otázku podíváme jinýma očima, uvidíme ji očima respondenta 7, který říká: „Jiný záliby byla parta a životní styl kolem graffiti.“ Respondenti 2 a 3 se k této otázce nevyjádřili.

Respondenti 1, 4 a 5 do zahraničí necestují. Naproti tomu respondenti 3 a 6 cestují. Zvláštní skupinou jsou respondenti 2 a 7, kteří do zahraničí kvůli graffiti nejezdí, ale ve chvíli, kdy tam jsou, tak je začnou řešit.

Otázka č.20 spojuje graffiti s hip hopem. Ale podle mého vzorku respondentů je tomu jinak. Pouze respondent 2 tvrdí, že: „Graffiti se zrodilo na punku, až pozdějc to šlo trochu do hip hopu.“ Respondenti 1, 3, 4, 5, 6 a 7 jsou názoru, že nezáleží na typu hudby, kterou writeři poslouchají. Respondent 4 se vyjádřil: „Když jsem vyrůstala, byl to jenom hip hop, pak všechno možný. A to ve chvíli, kdy zjistíš, že seš hip hopem – jedním stylem příliš omezená, začneš hledat jiný věci.“

Je graffiti životní stylem? Pro respondenty 1, 3, 6 a 7 rozhodně ano. Důležitým faktorem je, jak moc se člověk graffiti věnuje. „Graffiti je životní styl. Musel jsem se přizpůsobit, když jsem dostal podmínku, skončil jsem.“ respondent 7. Ostatní respondenti (respondenti 2, 4 a 5) se ničemu nepřizpůsobovali. Respondent 5: „Nepřizpůsoboval jsem se ničemu, jen časově.“

4.2.7 Graffiti a patologické jevy

Dovedlo - pomohlo ti graffiti poznat drogy(lysohlávky, marihuana), alkohol? (ot.č. 14)

Preferuješ legální plochy nebo metro, vlaky apod...a proč? (ot.č. 17)

Podle čeho se vybírají místa? Viditelnost / nebezpečnost? (ot.č. 18)

Řeší sprejer soukromý majetek? (ot.č. 19)

Kde jsi bral peníze na barvy? (ot.č. 24)

Jednou z otázek tohoto okruhu je, jestli subkultura graffiti pomohla writerům zkusit si drogy nebo alkohol.

Skutečnost je taková, že respondenti si vyzkoušeli drogy buď před vstupem do party, nebo přímo v partě. Respondenti 1, 2, 3, 4 a 5 odpověděli, že jsou příležitostnými uživateli marihuany. Respondent 7 si drogy v crew vyzkoušel, ale jednalo se jen o experimenty. Respondent 6 neupřesnil, jaké drogy zkusil, či jestli je ještě užívá.

Názorem respondentů 2, 3, 4, 5, 6 a 7 je, že díky partě měli možnost vyzkoušet si drogy, ale kdyby v této partě nebyli, stejně by přišlo období, kdy by si to vyzkoušeli. Rozdílem by bylo, že by u toho byli jiní lidé. Odpověď respondenta 5: „*Graffiti nebylo důvodem toho, že jsem začal hulit.....začal bych stejně.*“ Respondent 7 se vyjádřil slovy: „*Dovedlo mě to k lidem, kteří žili nelegální život – k drsnému životnímu stylu, ke konfliktům (se zákonem). Zkusil jsem si drogy s lidma z party, ale to by stejně časem přišlo s někým jiným.*“ Podobnou odpověď měl i respondent 3: „*Určitě tě ostatní svým přístupem k něčemu směřují. V mém případě to byla marihuana, kterou čas od času kluci kouřili. Ale záleží na člověku samotném, jak se k tomu postaví. Pivo bych pil stejně, i kdybych nemaloval.*“

Většina writerů se postupem času specializuje na určitá místa, kde své graffiti tvoří. Někdo tvoří jen na legálních plochách, opakem mu jsou writeři, kteří si vybírají jen vlaky. Odpovědi na tuto otázku jsou různorodé. Respondenti 4 a 7 v současnosti vyhledávají a preferují jen legální plochy. Respondent 7: „*Ted' legál, nešel bych do ulice. Jsem starší a realizuju se v něčem jiným. Hledám výtvarné umění, to jde na legálu, ne na ulici.*“ Respondent 3 nemá přesně vyhraněná místa, jež preferuje. Jeho názorem je: „*Preferuju to, na co mám chuť. Mám to tak nějak na období – určitou dobu dělám to, pak zas ono. Třeba rok jsem prakticky nemaloval a jenom dělal samolepky.*

Ted' mám zase chuť něco natírat.“ Velmi speciální požadavky má respondent 1, který vyhledává atypické plochy typu silnic, chodníků nebo šikmých ploch pod mostem. Vyhýbá se svislým plochám. Poslední skupinou jsou respondenti 2, 5 a 6. Ti se jednoznačně zaměřují jak na tvorbu v ulicích, tak i vlcích. Respondent 5: *„Legál nepreferuju, ale ulice jo.....je to adrenalin a je v tom příběh.“* Respondent 2 je názoru, že: *„Ulice, místa u tratí – vidí to tam víc lidí, udělal jsem pár vlaků – dělám to kvůli pocitu.“*

Na otázku č.18 mají respondenti odlišný názor. Pro respondenta 5 jsou místa vybírána spontánně. Respondenti 2, 6 a 7 si myslí, že viditelnost a nebezpečnost hrají velkou roli na umístění graffiti. Respondent 2 tvrdí: *„Čím víc hard core místa, tím asi cennější, ale jsou i lepší místa – méně hard core, ale viditelnější.“* Respondent 4 je přesvědčený, že nejdůležitějším faktorem je viditelnost. Respondenti 1 a 3 se domnívají, že je to velice individuální. Každá osoba přemýšlí jiným způsobem a každý má jiné priority. Respondent 3: *„Když se člověku místo líbí, tak už závisí jenom na odhodlání. Někdo chce extrém, tak maluje extrém. „Sebevražedný mise“ s přibývajícím věkem člověka opustí.“*

Otázka č.19 se soustředí na přístup sprejera k soukromému majetku. Respondent 6: *„Jak kterej, ale když seš mladej, tak to moc neřešíš, to až časem.“* Tvzení respondenta 6 potvrzuje i respondent 1, který říká: *„Zase je to individuální. Já určitě ano. Mám zkušenost, že starší spíše jo, mladší ne. Asi proto, že nemají takový vztah k penězům.“* Respondent 7: *„Neřešil jsem majetek, byl jsem mladej.“* Respondent 5 se řídí svými pravidly: *„Ctíme památky a auta.“* Respondent 2 vnímá tuto otázku slovy, že by se nad tím určitě zamyslel.

Další otázkou je otázka č.24, která se zabývá financemi na barvy. Respondent 4 odpovídá: *„Jako holka jsem se finančně moc nepřizpůsobila, barvy se daly dohromady a malovalo se. Kluci na mě byli hodní. Peníze jsem neřešila, buď jsem měla barvy ze zakázek, nebo sem je dostala.“* Převážná většina (respondenti 1, 3, 5 a 7) si na barvy vydělávala na brigádách, popřípadě dostávali peníze od rodičů. Respondent 3: *„Chodil jsem na brigády, schovával si peníze na obědy a pak si za ně kupoval barvy. Peníze se*

dají opatřit vždycky, akorát člověk musí chtít (pracovat) a nebo mít nějaké sponzory ☺. Pamatuju si, když pivo stálo 10 korun, barva nějakých 120 korun a 200 korun pro mě bylo jmění ☺, ale to už dneska není pravda. Cena piva šla nahoru, barev zas dolu a něco jinýho je si vydělávat a něco jinýho studovat...“ Respondent 6 si opatřoval peníze na barvy krádežemi.

4.2.8 Graffiti a rodina

Jak na tvoje malování reagují rodiče, rodina, tedy pokud o tom vědí? (ot.č. 15)

Respondent 3 se vyjádřil takto: *„Člověk to zpočátku tají, ale časem se to stejně provalí. Nejde chodit s rukama a oblečením od barev a pořád dělat, že ses někde umazala. Táta to bral jako moje kreativní vyjádření, máti to přidělávalo starosti, ale to je asi logický. Nikdo z rodiny mi v tom ale silou nebránil.“* Respondent 7 měl opačnou zkušenost. Jeho rodina vnímala graffiti velmi negativně. Slovy respondenta 7: *„Rodina to brala dost špatně – časem se to otočilo, ale musel jsem projít vývojem. Máma to vnímala negativně – strach, že se budu věnovat něčemu, co není poctivý.“* V závěru je tu respondent 5, který nejenže své rodině řekl o malování, ale která ho plně podporuje a ke graffiti má kladný vztah.

4.2.9 Writeři a jejich zaměstnání

Co v současnosti děláš? Spojitost s grafikou, architekturou atd.? (ot.č. 26)

Realita je taková, že respondenti 2, 4, 5 a 7 opravdu pracují nebo studují v oboru grafiky, designu, architektury nebo typografie. Respondenti 1, 3 a 6 jsou přesným opakem. Jejich zaměstnání nemá s výtvarným uměním nic společného.

4.2.10 Graffiti a represe

Měl jsi problémy s policií? Následky? Popř. koho znáš? (ot.č. 23)

Názor na zákony? (ot.č. 27)

Respondenty 1, 3 a 4 nestihlo jakékoliv postižení v důsledku malování graffiti. Sami se ale setkali s lidmi, kteří takové štěstí neměli, a kteří jim o průběhu výsledku vyprávěli. Respondent 1: *„Všichni, kdo dělali ilegál notabene vlaky, měli problémy s policií. Zažila jsem vyprávění, kdy dotyčný byl poměrně tvrdě vyslýchán. Obvyklé je vyhrožování, policie chce slyšet jména dalších za to, že vás nechá být.“* Druhá skupina respondentů (respondenti 2, 6 a 7) zkušenost s Policií ČR zažila. Všichni respondenti dostali podmínku a respondent 2 k tomuto postihu měl ještě přidělenou peněžitou pokutu a to ve výši 26 000 Kč. Respondent 5 zažil štěstí v neštěstí, jeho slova zní: *„Dvakrát mě chytli, ale následky jsem neměl žádný.“*

Mínění respondentů 1 a 6 je, že sankce v tomto zákoně jsou příliš tvrdé. Respondent 7 souhlasí se zákony, ale ne na 100%. Vyjádření respondenta 7: *„Zákony jsou nastavený v pořádku, když by to nechali, kam to povede dál? Ale je ptákovina poslat někoho za graffiti do vězení.“* Respondent 3 se domnívá, že od novely zákona se stále maluje, ale člověk více riskuje svojí čest. *„Policie si to dělá sama, nespolupracujou.....jedou podle vzorce – co je nový, musí být zároveň nebezpečný“,* takto odpověděl respondent 2. Vyjádření respondenta 5: *„Kdyby tady byl dostatek legálů, bylo by to jiný. Na druhou stranu mluvíme o graffiti, nechci, aby graffiti bylo legální.“* Respondent 4 se k této otázce nevyjadřuje.

4.3 Výsledky doplňkového souboru

Do doplňkového souboru č.2 jsem zařadila orgány státní správy, které se dostávají do kontaktu se sprejery. Každý orgán pracuje se sprejery jiným způsobem, ale všechna setkání probíhají z represivní strany.

4.3.1 Policie ČR

Policie České republiky – instituce, jež se sprejery přichází do kontaktu nejvíce. Jejich úkolem je sprejery vypátrat a potrestat. Jaké zkušenosti mají policisté s writery?

Podle Policie ČR v Českých Budějovicích se sprejerství nejvíce dopouští nezletilí a mladiství. Zde se postupuje podle zákona 218/2003 Sb. (pers. květen 2008).

Policisté se potýkají s problémem, který jim ztěžuje práci. Problémem je, že ve chvíli, kdy nechytne sprejera přímo za ruku během jeho tvorby, je velmi obtížné dopadnout ho později. V tento moment hrají důležitou roli svědecké výpovědi, které pomáhají při objasňování případů (pers. květen 2008).

Nejvyhledávanějšími objekty sprejerů jsou veřejné budovy a železniční vagóny. Na vyčištění těchto objektů jsou vynaloženy velké finanční prostředky (pers. květen 2008).

Na otázku, co by policistům pomohlo v pátrání po writerech, jsem dostala jednoznačnou odpověď – kamerový systém (pers. květen 2008).

Tabulky 2, 3, 4 ukazují srovnání páchání trestného činu sprejerství v Českých Budějovicích a ostatních městech Jihočeského Kraje (Tábor, Strakonice, Prachovice, Písek, Pelhřimov, Jindřichův Hradec a Český Krumlov). Za poslední 3 roky (2005-2007) nedochází ani k radikálnímu snížení ani k nárůstu sprejerství v Českých Budějovicích.

Tabulka 1: Srovnání páchaní trestného činu sprejství v Českých Budějovicích a ostatních městech Jihočeského Kraje v roce 2005

1. 1. 2005 - 31. 12. 2005		Sprejství	
		České Budějovice	Jihočeský Kraj
	Zjištěno	127	128
Objasněno	Počet	41	42
	V %	32,28	22,22
	Dodatečně	1	2
Spácháno	Pod vlivem	0	1
	Alkohol	0	1
	Recidiva	28	4
	Nezletilí (1-14 let)	4	3
	Mladiství (15-17 let)	1	32
	Děti (1- 17 let)	5	35
Stíháno, vyšetřováno	Recidiva	4	4
	Nezletilí(1-14 let)	9	7
	Mladiství(16-17 let)	4	9

Zdroj: Statistický výkaz Policie ČR

Tabulka 2: Srovnání páchaní trestného činu sprejství v Českých Budějovicích a ostatních městech Jihočeského Kraje v roce 2006

1. 1. 2006 - 31. 12. 2006		Sprejství	
		České Budějovice	Jihočeský Kraj
	Zjištěno	80	102
Objasněno	Počet	9	38
	V %	11,25	38,24
	Dodatečně	0	2
Spácháno	Pod vlivem	1	2
	Alkohol	1	2
	Recidiva	1	1
	Nezletilí (1-14 let)	1	4
	Mladiství (15-17 let)	5	18
	Děti (1- 17 let)	5	22
Stíháno, vyšetřováno	Recidiva	1	1
	Nezletilí(1-14 let)	1	6
	Mladiství (16-17 let)	5	7

Zdroj: Statistický výkaz Policie ČR

Tabulka 3: Srovnání páchaní trestného činu sprejství v Českých Budějovicích a ostatních městech Jihočeského Kraje v roce 2007

1. 1. 2007 - 31. 12. 2007		Sprejství	
		České Budějovice	Jihočeský Kraj
	Zjištěno	106	90
Objasněno	Počet	15	27
	V %	14,15	31,05
	Dodatečně	23	18
Spácháno	Pod vlivem	2	4
	Alkohol	1	5
	Recidiva	24	19
	Nezletilí(1-14 let)	3	5
	Mladiství (15-17 let)	7	11
	Děti (1- 17 let)	10	16
Stíháno, vyšetřováno	Recidiva	3	6
	Nezletilí(1-14 let)	2	7
	Mladiství (16-17 let)	13	11

Zdroj: Statistický výkaz Policie ČR

4.3.2 Probační a mediační služba

Na probační a mediační službě v Českých Budějovicích jsem dostala překvapující informace. Pracovník Probační a mediační služby mě seznámil, že se sprejery tato služba spolupracuje velice ojediněle (pers. květen 2008).

Ve chvíli, kdy tato situace ale nastane a dotyčný je prvopachatelem, nejčastěji tyto případy končí odklonem nebo podmínkou. Prvopachatel je nucen místo, kde je graffiti umístěno, vyčistit. Jestliže se ale o prvopachatele nejedná a pachatelem je mladistvý, zjišťuje se jeho motivace. Je-li pachatel motivován, nastává možnost zařadit ho do probačního programu (pers. květen 2008).

4.3.3 Magistrát města České Budějovice

Na Magistrátu města České Budějovice jsem se zajímala o existenci a možnosti poskytování legálních ploch. Pracovnice Magistrátu města České Budějovice mi sdělila,

že v tuto chvíli neexistuje žádná legální plocha určená sprejerům, jejímž poskytovatelem by bylo město České Budějovice. Na sídlišti Vltava sice funguje legální plocha, ale majitelem tohoto prostoru je soukromá osoba a město České Budějovice s tím nemá žádnou spojitost (pers. květen 2008).

Město se samo o sobě neangažuje v poskytování legálních ploch. Nabízí se tu ale možnost podání si žádosti na Magistrát města České Budějovice. Zastupitelství města poté žádost schválí nebo neschválí. Mezi schválené legální plochy patří např. Strakonická ulice, přečerpávací stanice nebo přechod pro pěší přes Vltavu (tato plocha byla součástí projektu Barvy ulice 2¹¹). Opačným případem jsou např. pilíře u řeky, které odsouhlaseny nebyly (pers. květen 2008).

Magistrát města České Budějovice si určuje podmínky, které sprejeři akceptují a to okamžikem schválení legální plochy. Těmito požadavky se míní např. nenásilné, nepohoršující motivy, motivy bez sexuálního nebo nacionalistického podtextu. Writeři sami od sebe spolu se žádostí odevzdávají i ukázky své tvorby (pers. květen 2008).

4.3.4 Orgán sociálně právní ochrany dětí

Další institucí, jež se může se sprejery setkat, je orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD).

V roce 2007 bylo na tomto orgánu zaevidováno 11 mladistvých z důvodu sprejství. Naprostá většina případů týkajících se mladistvých sprejerů končí usnesením státního zastupitelství, kdy je trestní stíhání podmíněčně zastaveno se zkušební dobou (max. 3 roky) + mladiství nahradí způsobenou škodu nebo se omluví majiteli objektu nebo lituje svého jednání. Podle pracovnice OSPODu nejčastěji nastává situace, kdy mladistvý přichází na OSPOD zpočátku jen kvůli graffiti, ale postupem času se vrací díky jiným problémům, jako jsou např.: drogy, drobné krádeže apod. Problém sprejství už se u nich nikdy neobjeví. Do této chvíle se neobjevil mladistvý, který by se na OSPODu ukázal víckrát jen díky graffiti (pers. květen 2008).

¹¹ Projekt Barvy ulice 2 proběhl v Českých Budějovicích v roce 2005. Čtrnáct dní mohla parta 20 českých a polských writerů malovat na vybrané objekty v Českých Budějovicích. Objekty jim poskytlo město v rámci pokračování projektu Barvy ulice, který se konal o rok dříve v polském městě Olsztyně (1).

5 INTERPRETACE DAT

Na základě vyhodnocených dat jsem stanovila následující hypotézy:

Graffiti a skupina (subkultura)

Skupina, kterou tvoří writeři – crew – je ze sociologického hlediska neformální malou sociální skupinou¹².

Základní funkcí malých skupin je umožnění uspokojování sociálních potřeb člověka a poskytnutí srovnávacího rámce pro jeho postoje a jednání. Utvářejí jeho pojetí sociální reality a sociálních rolí, umožňují mu internalizaci určitých norem, standardů a hodnocení. Přitažlivost skupiny pro jedince je přímo úměrná míře uspokojování těchto potřeb. Prostředkem k vstřípení hodnot skupiny jedinci je kontrolní funkce skupiny, poskytování zpětné vazby.

Hypotézy H1a, b se týkají subkultury graffiti, vztahu jedince a skupiny (crew).

H1a: Skupina (crew) představuje pro sprejera subjektivně zdroj sociální opory vzhledem k silným přátelským vazbám a důvěře.

Hypotézu H1a jsem stanovila, vzhledem k tomu, že všichni respondenti odpověděli, že skupina je založená na přátelských vztazích a důvěře a zároveň ke skupině cítí emocionální vazbu.

Hypotéza potvrzuje standardně uváděné znaky neformální sociální skupiny. Příslušníci neformálních skupin jsou integrováni neformálně, tj. psychologicky (např. emocionálně), vznik skupin je spontánní (15).

H1b: Skupina (crew) představuje specifickou neformální malou sociální skupinu, která není uzavřená (nepropustná) z hlediska členství.

Hypotézu H1b jsem stanovila na základě výpovědí respondentů o způsobu vstupu do crew.

Hypotéza do jisté míry popírá informace uváděné v odborné literatuře, které hovoří o problémovosti vstupu (výstupu) zájemce do uzavřené skupiny. „Skupina, která

¹² Malé sociální skupiny tvoří osoby, které se navzájem znají, vzájemně komunikují a jsou formálně či neformálně integrovány nějakým společným cílem. Příslušníci neformálních skupin jsou integrováni neformálně, tj. psychologicky (např. emocionálně), vznik skupin je spontánní (15).

má velký vliv na osobnost jedince, přičemž nemusí být přímo jejím členem, se označuje jako tzv. „referenční skupina“. Referenční skupiny mohou být člensky otevřené i uzavřené. Pokud je vstup nového člena do této skupiny možný a jednotlivec má zájem stát se jejím členem, snaží se přijímat její normy, hodnoty a vzory. Na druhé straně uzavřené referenční skupiny neumožňují podobný přístup ke vstupu „zájemců“ do skupiny“ (23).

Informace o graffiti

Značná část dotazovaných začala malovat před více než 10 lety. V té době ještě neexistovalo takové množství informací o graffiti jako dnes. Existovaly pouze zahraniční časopisy, které putovaly od jednoho ke druhému. V současnosti funguje celá řada webových stránek, časopisů ale např. i videí.

Nejzajímavější způsob získávání informací o graffiti zvolil respondent 2, který si graffiti chodil fotografovat a pak jednotlivé fotografie studoval. Jeho slova zní: „*Snažil jsem se fotit a za všechny prachy, co jsem měl, jsem si to nechával vyvolat a pak na ty fotky třeba 3 hodiny koukal.*“

Graffiti a motivace

Motivace je neodmyslitelná součást graffiti. Jestliže nemáte jakoukoliv potřebu sebevyjádření nebo chuť malovat, nemáte žádný důvod k tomu, abyste vytvářeli graffiti. Podle Maslowa je-li člověk relativně uspokojen ve svých deficitních potřebách, tj. cítí-li se zdravý a existenčně zabezpečen, má tendenci k transcendování své situace a k uplatnění svých tvořivých sil a schopností (14).

Odpovědi na otázku, co tě na graffiti lákalo, snad dostatečně osvětlí důvody, proč writeři vlastně malují. Pro spoustu lidí jsou to jen nepochopitelné čmáranice, které nemají smysl. Pro samotné writery ale graffiti má mnohem hlubší význam. Může představovat revoltu mladé generace, která se bouří proti době, jenž je stereotypní a všedně šedá. Naopak to ale může být dobrodružství, které writeři vyhledávají, aby si

okořenili normální všední den. Nabízí se i svoboda, nezávislost, sebeurčení, ale i samotné malování.

Velké procento populace hledá ve svém životě zpestření. Nespokojí se s pocitem, kdy jen konzumují informace okolního světa, ale snaží se vyhledávat něco nového, něco jiného, něco, co je bude bavit.

Hypotézy H2a, b se zabývají motivací sprejerů.

H2a: Motivací pro tvorbu graffiti je ve většině případů snaha o sebevyjádření se pomocí tvorby.

Z hlediska odpovědí respondentů byl poměr odpovědí pro H2a 6:1.

H2b: Riziko trestu nepředstavuje pro sprejery žádné omezení činnosti.

Hypotézu H2b jsem stanovila vzhledem k 100% souhlasu respondentů.

Graffiti a legální plochy

Legální plochy, místa, kde je dovoleno malovat graffiti. Existence legálních ploch je variabilní. Často jsou to plochy, které nejsou písemně dovolené, ale tolerují se. V podstatě záleží na každém městě, jakým způsobem se ke graffiti postaví. Mohou být naprosto striktní, zároveň ale mohou legální plochy podporovat, aby vymýtili graffiti z veřejných prostranství.

Legální plocha může být dostatečná náhrada jak pro koho. Jsou jedinci, kteří je nevyhledávají, protože pro ně legální plochy nejsou tolik atraktivní. Pro jiné ale legální plochy ideální jsou. Mají tu prostor pro vylepšení techniky, čas na zpracování a také čas na konzultování s ostatními.

Legální plochy v Českých Budějovicích existují a relativně jich je dostatek. Sprejeři jich využívají pro trénink, určitá část sprejerů však jednoznačně preferuje ilegální plochy. Pro tuto skupinu se nabídka legálních ploch jeví jako nepodstatná.

V odpovědích respondentů se vyskytují 2 názory. První názor je založen na prioritě aktivního hledání legálních ploch. Druhý je přesným opakem. V tomto případě

sprejeři legální plochy využívají, ale aktivně je nevyhledávají a ani se nestarají o možnost zvýšení počtu legálních ploch.

Graffiti a životní styl

Vytvářet graffiti znamená určitý životní styl. Málokomu se podaří na první pohled rozpoznat writera. Za předpokladu, že bereme v úvahu, že např. „punkáče“ na první pohled poznáme. Sprejery hlásící se k subkultuře graffiti nepoznáme podle oblečení, extrémních účesů nebo podle hudby, která by v komunitě převládala. Každý writer je svým způsobem originál. Najdou se tu příznivci hip hopu nebo punku, ale není to směrodatné. Subkultura graffiti je velmi rozmanitá a různorodá.

Je graffiti umění nebo trend dnešní doby? Tato otázka je velice kontroverzní, není dána hranice, kdy už se jedná o umění a kdy ještě ne. Část respondentů se domnívá, že graffiti je uměním i trendem zároveň. Respondent 7 se vyjádřil takto: *„Určitá část spektra projevu graffiti je umění. V současnosti je to móda, podporovaná zájmem hip hop.“*

Jedním z prvků životního stylu sprejera, je cestování do zahraničí kvůli graffiti, které je v poslední době časté. Writeři chtějí vytvořit vlastní výtvar i mimo hranice našeho státu. Cestují proto např. do USA, Německa, ale i do jiných států.

Graffiti je spojováno s hip hopem. V době, kdy se hip hop postupně komercializoval, dostávalo se do popředí i graffiti. Pro mnoho lidí proto jdou tyto dvě subkultury ruku v ruce. Naprostá většina respondentů je ale toho názoru, že každý poslouchá, co se mu líbí. I když je pravdou, že zpočátku všichni poslouchali hip hop. Graffiti může být spojováno s punkem, Break Dancem, RnB, Drum and Basem, Technem nebo Junglem. Respondent 4 se vyjádřil: *„Když jsem vyrůstala, byl to jenom hip hop, pak všechno možný. A to ve chvíli, kdy zjistíš, že seš hip hopem – jedním stylem příliš omezená, začneš hledat jiný věci.“*

Graffiti může a nemusí představovat životní styl sprejera. Nenalezla jsem při tom žádnou souvislost s další profesní dráhou, vnímáním graffiti jako umění, preferencí určitého stylu či jinými faktory. Jedná se pravděpodobně o čistě osobnostní záležitost.

Graffiti a patologické jevy

Dalo by se říci, že od graffiti je jen malý krůček k patologickým jevům. Neznamená to, že každý, kdo maluje graffiti, musí zákonitě mít problémy např. s krádežemi nebo drogami. Z opačného pohledu je ale pravdou, že writeři se pohybují mnohokrát na tenkém ledu, vyhledávají nebezpečí a adrenalin, pohybují se mezi lidmi, kteří s patologickými jevy zkušenosti mají a tím pádem záleží jen na nich samých, jestli odolají.

Slovy jednoho z respondentů: „*Dovedlo mě to k lidem, kteří žili nelegální život – k drsnému životnímu stylu, ke konfliktům (se zákonem). Zkusil jsem si drogy s lidma z party, ale to by stejně časem přišlo s někým jiným.*“

Hypotézy H3a, b se týkají sociálně patologických jevů.

H3a: V subkultuře graffiti (v Českých Budějovicích) se běžně vyskytuje konzumace lehkých drog (především kanabinoidů).

Hypotéza byla stanovena z výpovědí respondentů, kde 6 ze 7 respondentů jsou příležitostnými konzumenty marihuany.

Kam umístit graffiti. Podle mého názoru velmi podstatná otázka. Jsou místa vybírána i podle viditelnosti nebo nebezpečnosti? Nebo toto writer neřeší a vybere si první místo, které mu padne do oka? V tomto bodě se odpovědi respondentů rozcházejí. Pouze jeden respondent zastává tvrzení, že místa jsou vybírána spontánně. Naopak další 3 respondenti jsou přesvědčeni o důležitosti viditelnosti a nebezpečnosti graffiti. Respondent 2 tvrdí: „*Čím víc hard core místa, tím asi cennější, ale jsou i lepší místa – méně hard core, ale viditelnější.*“ Ostatní respondenti odpověděli, že roli hraje jen individualita každého sprejera.

Otázka ohledně soukromého majetku je v posledních letech často diskutována. V kontextu tohoto tématu jsou writeři nazýváni jako lidé nerespektující jakýkoliv soukromý majetek nebo památky. Informace o postříkaných čerstvých omítkách jsou na denním pořádku. Jak na to ale pohlíží sprejeři sami? Nejpočetnějším názorem byla individualita. Záleží na jednotlivci-na jeho pravidlech, názorech a hranicích.

Respondent 1 říká: „*Zase je to individuální. Já určitě ano. Mám zkušenost, že starší spíše jo, mladší ne. Asi proto, že nemají takový vztah k penězům.*“ Teorii o mladých, kteří soukromý majetek nerespektují a o starších, kteří jsou na vývojovém stupni výš, proto už se zamýšlí nad otázkou kde a co namalovat, potvrzuje i respondent 7: „*Neřešil jsem majetek, byl jsem mladej.*“

Ve chvíli, kdy respondenti začínali malovat, všichni byli studenty. Zajímalo mě proto, kde si obstarávali peníze na barvy. Poprvé tu je zvýhodněno ženské pohlaví. Respondent 4 odpovídá: „*Jako holka jsem se finančně moc nepřizpůsobila, barvy se daly dohromady a malovalo se. Kluci na mě byli hodní. Peníze jsem neřešila, buď jsem měla barvy ze zakázek, nebo sem je dostala.*“ Naprostá většina respondentů si peníze obstarala od rodičů nebo chodila na brigády. Až na 1 respondenta si nikdo neopatřoval barvy krádežemi.

H3b: V popisované skupině se s výjimkou nevyskytuje kriminalita v souvislosti s krádežemi barev.

V tomto ohledu se patologický jev neprokázal.

Graffiti a rodina

Začínajícím writerům je zhruba 15 let. Každý si tímto věkem prošel a každý ví, jak je všechno, co se kolem člověka děje, ošemetné. V tomto věku člověk dělá dvě věci najednou. Snaží se být samostatný a tím pádem ho rodiče neskutečným způsobem štvou. Zároveň ale v určitých momentech zjišťuje, že rodiče potřebuje.

Dítě v období dospívání často tápavě usiluje o nalezení svého osobitého způsobu emancipace, a prostředky, kterých užívá, aby se ubránilo proti úzkosti vyplývající ze

ztráty dosavadních jistot. Nejčastěji bývá přemístění citových vztahů doprovázeno přeháněním, které dospívající hledá v chování, v názorech, i zájmech a v hodnotách rodičů a nových osob, k nimž se v tuto chvíli přiklání. Mnozí proto revoltují proti rodičům, kritizují je, vytýkají jim skutečné nebo fiktivní nedostatky a odmítají jejich přílišnou kontrolu (12).

Jaké byly reakce rodičů, když se dozvěděli, že jejich dítě maluje graffiti?

Většina respondentů má s touto problematikou podobnou zkušenost. Jejich rodiče o sprejství vědí, ale nepodporují je v malování ani jim ho nezakazují. V zásadě by se dalo říci, že jsou tolerantní k zálibám svých dětí.

Writeři a jejich zaměstnání

Ať má člověk jakékoliv zaměstnání, jeho koníčky mohou být úplně odlišné. Nikde se nepíše, jestli zahradník ve svém volnu okopává záhonky nebo jezdí na motokárách. Stejně tak může sportovec milovat pletení. Podle mého názoru graffiti není pro každého jedince. Ano, mohu se naučit techniky nebo styly, ale ve chvíli, kdy nebudu mít žádný vztah k výtvarnému umění, nebo mi bude chybět představivost, těžko namaluji graffiti. Člověk musí mít určité vlohy, aby se mu dařilo být úspěšným v této sféře umění. Ze zvědavosti jsem se zajímala o zaměstnání respondentů. Měla jsem dojem, že člověk tvořící graffiti zákonitě musí pracovat v oblasti architektury, grafiky nebo např. typografie .

4 ze 7 respondentů opravdu pracují nebo studují v oborech grafiky, designu nebo architektury. Ostatní mají naprosto odlišné zaměstnání.

Graffiti a represe

Spáchám trestný čin a měla bych za to dostat trest. Jednoduchá rovnice, která funguje po staletí. Ještě před několika lety ale sprejství trestným činem nebylo. Stalo se tak až po novele zákona roku 2001. Po 7 letech můžeme zjistit, jak je Policie ČR aktivní v odhalování writerů.

3 respondenti se naprosto vyhnuli kontaktu s Policií České republiky. Jejich známí a kamarádi takové štěstí neměli. Respondent 1: „*Všichni, kdo dělali ilegál notabene vlaky, měli problémy s policií. Zažila jsem vyprávění, kdy dotyčný byl poměrně tvrdě vyslýchán. Obvyklé je vyhrožování, policie chce slyšet jména dalších za to, že vás nechá být.*“ Druhá skupina respondentů zkušenost s Policií České republiky zažila. Všichni respondenti měli udělenou podmínku a respondent 2 k tomuto postihu měl ještě přidanou peněžitou pokutu a to ve výši 26 000 Kč.

Jaký názor mají na zákony sami writeři? Odpovědi respondentů jsou velice různé. Jedni se k tomuto tématu nechtějí vyjadřovat, jiní jsou názoru, že zákony jsou příliš přísné, další se snaží Policii České republiky pochopit, ale nesouhlasí s jejich taktikou a metodami.

Graffiti a státní, samosprávní celky

H4: V Českých Budějovicích neexistuje žádný specifický přístup k sprejerům ze strany státních a samosprávních orgánů.

Hypotéza H5 byla stanovena v důsledku výpovědí zaměstnanců jednotlivých státních a samosprávních celků, kteří potvrdili, že se neuplatňuje žádný způsob komunikace se sprejery.

Výsledky nelze porovnat se srovnatelným výzkumem, neboť se jedná o první odbornou práci na toto téma.

Během psaní této bakalářské práce jsem se potýkala s problémem nedostatku odborné literatury na dané téma graffiti. Ve srovnání monografií a webových stránek, jednoznačně vítězily webové stránky. Na těchto stránkách se seznámíte s neskutečným množstvím fotografií graffiti, ale nezískáte zde hodnotné informace.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zmapovat a kvalitativně popsat subkulturu sprejerů a sprejerek v Českých Budějovicích. Dále popsat systém preventivních a represivních opatření k této subkultuře.

Domnívám se, že cíl práce byl splněn.

Na základě kvalitativního šetření jsem dospěla k těmto hypotézám:

H1a: Skupina (crew) představuje pro sprejera subjektivně zdroj sociální opory vzhledem k silným přátelským vazbám a důvěře.

H1b: Skupina (crew) představuje specifickou neformální malou sociální skupinu, která není uzavřená (nepropustná) z hlediska členství.

H2a: Motivací pro tvorbu graffiti je ve většině případů snaha o sebevyjádření se pomocí tvorby.

H2b: Riziko trestu nepředstavuje pro sprejery žádné omezení činnosti.

H3a: V subkultuře graffiti (v Českých Budějovicích) se běžně vyskytuje konzumace lehkých drog (především kanabinoidů).

H3b: V popisované skupině se s výjimkou nevyskytuje kriminalita v souvislosti s krádežemi barev.

H4: V Českých Budějovicích neexistuje žádný specifický přístup k sprejerům ze strany státních a samosprávních orgánů.

Vzhledem ke kvalitativnímu zaměření výzkumu nelze hovořit o potvrzení hypotéz. Tyto hypotézy byly vytvořeny v průběhu výzkumu na základě zjištěných dat.

V praxi by tato práce mohla být využita k podrobnějšímu náhledu na subkulturu graffiti a jejích samotných členů – sprejerů. Vzhledem k tomu, že writeři tvoří většinou v rámci crew, která pro ně představuje sociální skupinu s vzájemnými emocionálně silnými vazbami, bylo by potřeba pracovat s celou skupinou, nezaměřovat se jen na jedince.

Možným východiskem by byla snaha najít pro sprejery jinou alternativní motivaci pro seberealizaci.

Graffiti může mít i pozitivní vliv v ohledu na samotné prožívání sprejera. Dalo by se říci, že graffiti je formou terapie pro sprejery. Terapeutický charakter graffiti bývá využíván i v rámci arteterapie. Je vhodný zejména pro dospívající mládež¹³. Ideální by bylo využití graffiti v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež v rámci volnočasových aktivit¹⁴.

Práce by dále mohla sloužit ke zlepšení komunikace mezi sprejery, provozovateli legálních ploch a Policií České republiky. Neexistuje žádný specifický přístup sociální práce se sprejery. Veškerá práce s nimi je omezena na represivní přístupy Policie České republiky a dalších příslušných orgánů.

Vzhledem k početně a lokalitou omezenému vzorku respondentů zdaleka nepředstavuje tato práce vyčerpávající pohled na složitou problematiku subkultury graffiti. Toto téma by bylo přínosné dále a hlouběji řešit v rámci dalšího výzkumu, například diplomové práce.

¹³ V Českých Budějovicích proběhlo několik projektů s využitím graffiti pod Informačním centrem mládeže (pozn. autora).

¹⁴ S graffiti pracuje například nízkoprahový klub Bouda v Českém Krumlově (pozn. autora).

7 KLIČOVÁ SLOVA

Crew

Graffiti

Subkultura

Writer – sprejer

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. Bez názvu. *Českobudějovické listy* [online]. 2002 [cit. 2008-04-22]. Dostupný z WWW: <<http://juice.budweis.net/main/>>.
2. BOLDIŠ, Petr. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2-Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů* [online]. 3.9.2002 [cit. 2008-05-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.cz/citace/citace2.ps>>.
3. BRABEC, Milan. Dohoda se sprejery není nemožná a je i výhodná. *Juice.budweis.net* [online]. 2004 [cit. 2008-04-18], s. 1. Dostupný z WWW: <<http://juice.budweis.net/main/>>.
4. ČEPELKA, Michal. Legály. *Graffiti magazín* [online]. 2008 [cit. 2008-05-11]. Dostupný z WWW: <graffitimag.cz/legaly.html>.
5. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha : Karolinum, 2002. 374 s.
6. HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. 1. opravený dotisk 2004 vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2000. 776 s.
7. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. 1. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2005. 407 s.
8. HOLIŠ, Martin. *Možné způsoby práce se členy graffiti subkultury v rámci terénní sociální práce - streetworku*. [s.l.], 2006. 45 s. FSS MU. Bakalářská práce.
9. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha : Portál, s .r. o, 2001. 285 s.
10. JEDLIČKA, Richard, et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích - Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. 321 s.

11. KLEIN, Radovan. *Kultúrna identita príslušníka subkultúry graffiti*. Bratislava, 2005. 122 s. Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta, Katedra Sociálnej práce. Diplomová práce.
12. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 1. přeprac. vyd. Praha : Grada Publishing, spol. s r. o., 1998. 344 s.
13. MIKESZ. Barevná závislost. *Obrana národa* [online]. 2002, nr. 1 [cit. 2008-05-19]. Dostupný z WWW: <svedomi.cz/on/on_0201_barzavislost.htm>.
14. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha : Akademie věd České republiky, 1997. 271 s.
15. NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 1999. 287 s.
16. NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha : Akademie věd České republiky, 2003. 507 s.
17. NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 2002. 590 s.
18. OVERSTREET, Martina. *In graffiti we trust*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, a.s., 2006. 232 s.
19. PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. *Graffiti* [online]. 2002 , 10.05.2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <www.wikipedia.cz>.
20. PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. *Sociální patologie* [online]. 2002 , 10.05.2008 [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW: <www.wikipedia.cz>.
21. PŘÍSPĚVATELÉ WIKIPEDIE. *Subkultura* [online]. 2002 , 10.05.2008 [cit. 2008-05-02]. Dostupný z WWW: <www.wikipedia.cz>.
22. RACEK, Jindra. Graffiti poezie - podvobraz. *Éthum*. 2002, č. 33, s. 86.
23. ROUBAL, Ondřej. Skupina-základní sociologický pojem. *SOCIOWEB* [online]. 2007 [cit. 2008-04-17].

24. SYROVÝ, Petr. Pojednání o kultuře mládeže, alternativní kultuře a subkulturách. In *Éthum*. 1. vyd. [s.l.] : [s.n.], [199-]. s. 36-45.
25. SYROVÝ, Petr. Subkultura jako specifická cílová skupina. *Éthum*. 1.1.2002, č. 33, s. 8-12.
26. ŠVEŘEPA, Milan. Graffiti. *Éthum*. 1.1.2002, č. 33, s. 81-82.
27. TOMANOVÁ, Michaela. Policie má kriminalitu díky kameře na očích. *Českobudějovické listy* [online]. 2004 [cit. 2008-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://juice.budweis.net/main/>>.
28. ZÁKON č. 140/1961 Sb., trestní zákon v platném znění
29. ZÁKON č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění
30. ŽENKA, O. *Motivační faktory při tvorbě graffiti* Brno, 2004. 80 s. FSS MU.
Klauzurní práce

9 PŘÍLOHY

Standardizovaný rozhovor- příloha č.1

Ukázky objektů, které byly pomalovány v rámci projektu Barvy ulice 2 – příloha č.2

Ukázky tvorby jednoho z Respondentů – příloha č.3

Graffiti v Českých Budějovicích – příloha č.4

Standardizovaný rozhovor- příloha č.1

1. Od kdy maluješ?
2. V kolika letech jsi začínal?
3. Jak si se dostal do party?
4. Kde jsi bral informace o graffiti?
5. Jaké časopisy v té době existovaly?
6. Kde jsi trénoval?
7. Co tě na graffiti lákalo?
8. Učil tě zkušenější nebo jsi byl samouk?
9. Existovaly v té době legální plochy?
10. Názor na legální plochy? Je to pro sprejera dostatečná náhrada? Neztrácí tím graffiti své kouzlo, pro které je dělané?
11. Je graffiti umění nebo trend?
12. Jak moc se tvůj život točí kolem graffiti?
13. I jiné záliby nebo z nudy?
14. Dovedlo - pomohlo ti graffiti poznat drogy (lysohlávky, marihuana), alkohol?
15. Jak na tvoje malování reagují rodiče, rodina, tedy pokud o tom vědí?
16. Cestuješ kvůli graffiti do zahraničí?
17. Preferuješ legální plochy nebo metro, vlaky apod.....a proč?
18. Podle čeho se vybírají místa? Viditelnost / nebezpečnost?
19. Řeší sprejer soukromý majetek?
20. Graffiti a hip-hop? Co jiného?
21. Je graffiti životní styl? Musel ses něčemu přizpůsobit?
22. Existuje v partě přátelství? Rivalita mezi partami?
23. Měl jsi problémy s policií? Následky? Popř. koho znáš?
24. Kde jsi bral peníze na barvy?
25. Chlubí se sprejeři? Nebo jim stačí pocit uspokojení jen pro ně samotné?
26. Co v současnosti děláš? Spojitost s grafikou, architekturou atd.?
27. Názor na zákony?
28. Stojí za to riskovat?

Ukázky objektů, které byly pomalovány v rámci projektu Barvy ulice 2 – příloha č.2

Ukázky tvorby jednoho z Respondentů – příloha č.3

Graffiti v Českých Budějovicích – příloha č.4

